

Berta Hansson

Flicka med munspel
Tornålsgravyr
263 × 189 mm

Foto: Brita Wallner

Berta Hansson, med starkt ned-satt syn, i färd med att överföra en teckning till grafik.

Berta Hansson var född 1910 i Hammerdal, Jämtland. Arbetade som lärare 1935–45, huvudsakligen i Fredrika i Västerbotten. Flyttade till Stockholm 1947. Studerade oljemålning för Leoo Verde 1938 i Linköping, och för Brita Nordencreutz i Västerås 1939, en termin på Otte Skölds målarskola i Stockholm 1940. Studieresor till Paris, Italien, Egypten, Frankrike, Sydafrika och Rhodesia. Stannade i Afrika i 1½ år 1952–53. Fick Grafiska Sällskapets stipendium 1992. Berta avled den 3 september 1994.

Separatutställningar i bl. a. Färg och Form, Stockholm 1943, 1951 och 1957, Västerbottens läns konstförening, Umeå 1945, Skelleftebygdens konstförening 1946, 1969 och 1990, Östersunds konstklubb 1951 och 1958, Konstnärshuset, Stockholm 1968, Doktor Glas, Stockholm 1971, 1978 och 1990, Sundsvalls museum och Hudiksvalls museum 1973, Sandvikens konsthall 1974, Galleri Norrland, Östersund 1979

och 1986, Västerås konstmuseum 1979, Konstakademien, Stockholm 1982 och 2010, Göteborgs konstmuseum 1983, Kavaletten, Uppsala 1988, Forsbergs gallerier, Tidaholm 1989 och 1993, Jämtlands museum, Östersund 1992, Västerbottens museum, Umeå 1992 och 1999, Konsthallen, Lidingö och Galleri Estetica, Malmö samt Galleri Embla, Stockholm, samtliga 1994, Galleri Axlund, Stockholm och Hågelby gård, Tumba 1995, Galleri Remi, Östersund 1998, Fredrika 2002, Museum Anna Nordlander, Skellefteå 2002, Hammerdals konstförening 2009.

Samlingsutställningar i bl. a. Sundsvall 1942, Östersund 1943, Göteborgs konsthall 1944 och 1946, Skövde konsthall, Östersunds konstklubb och Modern konst, Malmö, samtliga 1944, Liljevalchs, Stockholm 1946, 1948, 1967, 1970, 1985 och 1991, Helsingborg 1947, Malmö konsthall 1975 och 1979, Helsingfors 1980, Moskva, Volodka m. fl. platser

1983, Hammerdals konstförening 1989, Galleri Norrland, Östersund 1991, Säfstaholms slott, Vingåker 1993, Västernorrlands länsmuseum, Härnösand 2003.

Representerad i bl. a. Nationalmuseum, Moderna museet, The British Museum, London, Statens porträttsamling, Mariefred, Bonniers porträttsamling, Stockholm, Göteborgs konstmuseum, Jämtlands läns museum, Östersund, Museum Anna Nordlander, Skellefteå, Linköpings konstmuseum, Läns museet, Umeå, Västerås konstmuseum.

Litteratur om Berta Hansson: ett 40-tal böcker, avhandlingar eller längre artiklar, den senaste boken, *Berta Hansson*, från 2009, är skriven av Gunilla Carlstedt och Christian Åkerlund (Almlöfs förlag).

I 2010 års portfölj från Föreningen för Grafisk Konst ingår *Flicka med munspel*, tornål 263×189 mm. Tryckt av Johan Brauner, Ekerö.

Det ovetande barnet

En anteckning om Berta Hanssons konst

Vill man skriva något om Berta Hanssons konst är det lätt att bli betänksam när man läser den här dikten i hennes dagbok:

*Det finns så många ord om konsten,
stora ord på papper.*

*Konsten är si,
konsten är så.*

Idag.

Igår.

I morgon.

För mig är den luften jag andas

Berta Hansson tycks inte ha så stort hopp om att konstens väsen går att fånga i ord. Den polska poeten Szyborska har en liknande inställning. På frågan vad poesi är för något skriver hon:

*Månget vingligt svar
har getts på den frågan.*

*Och jag vet inte och vet inte
och håller mig i det,*

som i ett räddande räcke¹

Man tycker att någon som själv är poet borde kunna säga vad poesi är, men hon svarar bara att ”jag vet inte och vet inte”. Och detta att inte veta, detta ovetande tycks vara livsviktigt för henne – hon håller sig i det ”som i ett räddande räcke”.

Även Berta Hansson var uppfylld av ”det ovetande”. Som lärarinna började hon sitt konstnärsliv med att teckna och måla sina skolbarn, och när hon senare i livet avbildade barn var det något särskilt som fångade henne:

”Det är barnet i barnet som jag är intresserad av. Det som är lika hos alla barn. Det storögda. Det förväntansfulla. Det som livet snart ska begå våld på. Jag menar inte att jag försöker måla ’det lilla lyckliga barnet’, det tror jag inte mycket på. Men det ovetande barnet tror jag på.”

Vad innebär det tillstånd som Berta Hansson tror på? Och vad betyder det att livet ska begå våld på detta ”ovetande barn”? Är det något som ska gå förlorat under uppväxten? Som vi vuxna är utestängda från?

Inte helt och hållet. Konsten är en väg som gör det möjligt att nå ett sådant tillstånd. En som har berättat om det är Sara Lidman, när hon för första gången fick se en målning av Berta Hansson. Det var en bild av en hässja i det norrländska landskapet, och hon blev hänförd: ”De långa skuggorna. Grönt som blir blått, och grått som drar åt lila i det ljuset. Det låga juliljuset. Tunt, skoningslöst, lätt, allestädes, milt. Gudomligt?”²

Sara Lidman fortsätter: ”Ingen konstkritiker skulle ha kunnat skrämja mig med några regler för hur jag skulle ’närma mig detta konstverk’. Jag bara såg och såg på denna hässja och detta ljus och jag kände mig genial som en femåring, när jorden uppenbarar sig och får en att gapa och snyfta och skratta. Denna hässja var i början av allting, den stund när allt är en salig gåta.”

Det är roligt när man någon gång förunnas en sådan upplevelse med ett konstverk. Man vet inte hur det går till eller varifrån det kommer. Och kanske är det just det som gör det möjligt, detta att inte ”veta”, att befinna sig långt bortom konstvetarnas teorier hur man ska ”närma sig ett konstverk”.

”Det ovetande barnet tror jag på”, skrev Berta Hansson. Och nog var det ett sådant barn som tittade fram i Sara Lidman när hon ”bara såg och såg på denna hässja” och kände sig ”genial som en femåring”.

Barnet. Det storögda. Det förväntansfulla. Finns det då inte något som ”det ovetande barnet” vet? I Berta Hanssons dagbok står några rader som kunde vara ett svar:

Hjärtat har sin insikt.

Det vet mot allt förnuft.

Och inget bevis kan rubba dess visshet

Camilla Carlstedt & Christian Åkerlund

Författare till boken *Berta Hansson*

1. Szyborska-citatet ur dikten *Somliga gillar poesi*, svensk översättning Anders Bodegård.

2. Sara Lidman-citatet ur förordet till Berta Hanssons bok *Mina ungar*.